Przedmiotowy system oceniania z języka polskiego w klasach IV-VI

2014

TREŚCI NAUCZANIA WRAZ Z OPISEM ZAŁOŻONYCH OSIĄGNIĘĆ UCZNIA

Czytanie i analizowanie tekstów kultury

Punkt podstawy	**Umiejętności z podstawy programowej. Uczeń*:***	**Szczegółowe osiągnięcia Uczeń:**
I.1.1)	*sprawnie czyta teksty głośno i cicho*	• odczytuje różne teksty kultury, w tym kształtujące postawy patriotyczne i obywatelskie: a) teksty literackie, między innymi: baśnie, legendy, mity, powieści, opowiadania, utwory poetyckie b) teksty użytkowe, między innymi: zaproszenia, zawiadomienia, instrukcje, przepisy, ogłoszenia, listy, notatki c) teksty informacyjne (popularnonaukowe i publicystyczne), na przykład artykuły w czasopismach d) dzieła sztuki i teksty kultury o charakterze rozrywkowym, na przykład: przedstawienia teatralne, słuchowiska radiowe, filmy, komiksy, obrazy, rzeźby, grafiki
III.1.9)	*czytając głośno, wyraziście, przekazuje intencję tekstu, właściwie akcentuje wyrazy, wprowadza pauzę, stosuje odpowiednią intonację*	• czyta płynnie i wyraźnie – zgodnie ze strukturą zdaniową oraz z uwzględnieniem znaków przestankowych, właściwego tempa i rytmu • czyta tekst głośno w sposób ułatwiający jego zrozumienie, z zachowaniem akcentów logicznych • odczytuje tekst, zwracając uwagę na znajdujące się w nim odsyłacze • czyta z ekspresją emocjonalną • odczytuje tekst z podziałem na role, starając się oddać charakter postaci • doskonali technikę czytania • czyta ze zrozumieniem różne teksty literackie i inne o charakterze informacyjnym (popularnonaukowym i publicystycznym)

I.3.5)	*rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikowania się (gest,*	• rozumie pojęcia (bez konieczności definiowania) typu: *gest*, *mimika*, *barwa głosu* • rozumie intencję wypowiedzi oraz daje temu wyraz gestem

	wyraz twarzy, mimika, postawa ciała)	i mimiką • stosuje na co dzień komunikaty niewerbalne
I.1.2)	*określa temat i główną myśl tekstu*	• określa myśl przewodnią utworu • potrafi ustalić wzajemną zależność wydarzeń, wskazać wydarzenia istotne dla przebiegu akcji • wskazuje motywy występujące w baśniach
I.1.3)	*identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi (autora, narratora, czytelnika, słuchacza)*	• wskazuje w tekście narratora • wskazuje wyrazy ujawniające osobę mówiącą w utworze • odróżnia nadawcę od odbiorcy • odróżnia osobę mówiącą (np. narratora w powieści, podmiot liryczny w wierszu) od autora tekstu
I.1.4)	*identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, literacki, reklamowy*	• odróżnia tekst literacki od nieliterackiego • wskazuje wyznaczniki tekstu informacyjnego, literackiego i reklamowego • prezentuje ulubione czasopisma • odróżnia reklamę od informacji • dostrzega w reklamie pomysł, rolę muzyki, obrazu • porównuje środki oddziaływania reklamy prasowej, radiowej i telewizyjnej • świadomie i krytycznie odbiera teksty reklamowe • dostrzega sposoby oddziaływania autorów reklam na odbiorców • wyraża opinię o reklamie • tworzy własną reklamę

I.1.5)	*rozpoznaje formy gatunkowe (zaproszenie, życzenia i gratulacje, zawiadomienie i ogłoszenie, instrukcję, w tym przepis)*	• odczytuje formy użytkowe (zaproszenie, zawiadomienie, ogłoszenie, instrukcję, list oficjalny) ze zrozumieniem ich celu (intencji) • odróżnia życzenia od gratulacji • dostrzega typowy dla form użytkowych sposób zapisu • dostrzega ważność stałych elementów tekstu użytkowego (np. data, nagłówek, podpis)
I.1.6)	*odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od*	• czyta tekst selektywnie, dostrzegając ważne treści • zwięźle przedstawia najważniejsze treści utworu

	informacji drugorzędnych	• wskazuje bohaterów głównych i postaci drugoplanowe
I.1.7)	*wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (ukryte)*	• odpowiada na podstawowe pytania do tekstu dotyczące świata przedstawionego • wskazuje w tekście określone fragmenty (cytaty) stanowiące odpowiedź na konkretne pytania związane z utworem • odczytuje dosłowny i ukryty sens wysłuchanego, obejrzanego i przeczytanego tekstu
I.1.8)	*rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi*	• rozumie związki frazeologiczne • rozumie znaczenie prostych symboli i alegorii, np. w bajkach • wyjaśnia znaczenie przysłów
I.1.9)	*wyciąga wnioski wynikające z przesłanek zawartych w tekście (w tym rozpoznaje w nim prawdę lub fałsz)*	• samodzielnie wyciąga wnioski z przeczytanych tekstów • odróżnia informacje prawdziwe od nieprawdziwych
I.1.10)	*dostrzega relacje między częściami składowymi wypowiedzi (tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie, akapity)*	• rozumie celowość stosowania tytułu i akapitów w tekście pisanym • dostrzega trójdzielną kompozycję utworu • wyjaśnia tytuł utworu • nadaje tekstowi nowy tytuł zgodny z sensem utworu

II.1.1)	*nazywa swoje reakcje czytelnicze (np. wrażenia, emocje)*	• nazywa własne uczucia, doznania, wrażenia • wyraża emocje towarzyszące więziom koleżeńskim, przyjacielskim, rodzinnym • wyraża opinię po przeczytaniu utworu, obejrzeniu przedstawienia, filmu czy obrazu
II.1.2)	*konfrontuje sytuację bohaterów z własnymi doświadczeniami*	• nazywa uczucia bohaterów • porównuje własne doświadczenia życiowe z sytuacją postaci literackich
II.1.3)	*wyraża swój stosunek do postaci*	• wykorzystuje w wypowiedzi wyrazy nazywające cechy charakteru, usposobienia, umysłu • posługuje się słownictwem wyrażającym ocenę • stosuje słownictwo nacechowane emocjonalnie

		• wyraża własny sąd o postawach i zachowaniach bohaterów • uzasadnia swój sąd o postaci odpowiednim odwołaniem do tekstu (wypowiedź narratora lub innego bohatera) • posługuje się zwrotami związanymi z wyrażaniem własnego zdania (*moim zdaniem*, *uważam*, *myślę*, *sądzę*) • oceniając innych, stara się zachować obiektywizm • formułuje sądy ze świadomością odpowiedzialności za słowo

II.2.1)	*dostrzega swoistość artystyczną dzieła*	• redaguje opis dzieła sztuki (obrazu, rzeźby, pomnika) • odróżnia poezję od prozy, tekst literacki od innego tekstu kultury • rozpoznaje cechy charakterystyczne tekstu literackiego, użytkowego, popularnonaukowego, filmu, przedstawienia teatralnego, komiksu, dzieła plastycznego, audycji radiowej i telewizyjnej • porównuje środki charakterystyczne dla utworu literackiego z tworzywem filmu (obraz, dźwięk, słowo) oraz słuchowiska radiowego (słowo, dźwięk) • tworzy przedstawienia teatralne • dokonuje przekładu intersemiotycznego, np. rysuje ilustracje do wybranych utworów, wybiera muzykę adekwatną do nastroju utworu, układa tekst opowiadania inspirowany treścią danego dzieła malarskiego
II.2.2)	*odróżnia fikcję artystyczną od rzeczywistości*	• odróżnia świat przedstawiony od świata rzeczywistego • dostrzega różnicę między zmyśleniem literackim a zmyśleniem w świecie rzeczywistym • rozumie pojęcie *fikcja literacka*
II.2.3)	*odróżnia realizm od fantastyki*	• wskazuje w tekście postaci i wydarzenia fantastyczne
II.2.4)	*rozpoznaje w tekście literackim: porównanie, przenośnię, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy i objaśnia ich role*	• odnajduje w wierszu podstawowe środki poetyckie i określa ich podstawowe funkcje • dostrzega odrębność języka poetyckiego • wypowiada się na temat sposobów obrazowania poetyckiego oraz tworzenia nastroju w wierszu

II.2.5)	*rozpoznaje: wers, zwrotkę (strofę), rym, rytm, refren; odróżnia wiersz rymowany i nierymowany (biały)*	• analizuje formę wiersza i odnajduje w nim cechy liryki • dostrzega budowę wiersza – ciągłą lub stroficzną • dostrzega w poezji wyróżniki graficzne (wers, strofę) i brzmieniowe (rym, rytm)

II.2.6)	*wyodrębnia elementy składające się na widowisko teatralne (gra aktorska, reżyseria, dekoracja, charakteryzacja, kostiumy, rekwizyty)*	• dostrzega analogie i różnice pomiędzy literaturą a teatrem • posługuje się słownictwem z dziedziny teatru • rozumie treść widowiska teatralnego • wypowiada się na temat gry aktorskiej • wskazuje elementy scenografii teatralnej i charakteryzacji • porównuje utwór literacki z jego teatralną adaptacją • formułuje argumenty zachęcające do oglądania przedstawień teatralnych • odnajduje podobieństwa i różnice w realizacji tego samego tematu, motywu w różnych dziedzinach sztuki • przygotowuje przedstawienie teatralne, odgrywa role
II.2.7)	*wyodrębnia elementy dzieła filmowego i telewizyjnego (scenariusz, reżyseria, ujęcie, gra aktorska)*	• posługuje się słownictwem z dziedziny filmu i telewizji • rozumie treść filmu • porównuje tekst literacki z obrazem filmowym, dostrzega różnice i podobieństwa • rozróżnia gatunki filmu fabularnego, nawiązując do gatunków powieściowych (film przygodowy, obyczajowy, fantasy, kryminalny) • odróżnia od siebie film fabularny, dokumentalny, animowany • zna adaptacje filmowe omawianych powieści
II.2.8)	*wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego, programu rozrywkowego), potrafi nazwać ich tworzywo (ruchome obrazy, warstwa dźwiękowa)*	• wskazuje rolę obrazu i dźwięku w filmie i w programie telewizyjnym • wskazuje i wyróżnia charakterystyczne cechy przekazu radiowego • proponuje elementy tła akustycznego do programu radiowego

II.2.9)	*omawia akcję, wyodrębnia wątki i wydarzenia*	• wypowiada się na temat świata przedstawionego (bohaterów, wydarzeń, czasu i miejsca akcji) w utworze • nazywa wątki w powieści • opowiada szczegółowo przebieg akcji
II.2.10)	*charakteryzuje i ocenia bohaterów*	• gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy charakteru bohaterów • posługuje się wyrazami nazywającymi wady i zalety • stosuje bogate słownictwo określające • charakteryzując bohaterów, wykorzystuje cytaty z tekstu
II.2.11)	*identyfikuje: opowiadanie, powieść, baśń, legendę, mit, bajkę, fraszkę, wiersz, przysłowie, komiks*	• opowiada treść powieści, baśni, legendy, mitu, zachowując chronologię wydarzeń • zna cechy gatunkowe powieści, baśni, legendy, mitu, bajki, fraszki, przysłowia i komiksu • analizuje formę wiersza i odnajduje w nim cechy liryki • analizując opowiadanie, powieść, mit, legendę, baśń, odnajduje w nich cechy epiki • odróżnia baśń od bajki, mit od legendy
III.2.7)	*operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie skoncentrowanym przede wszystkim wokół tematów: dom, rodzina, szkoła i nauka, środowisko przyrodnicze i społeczne)*	• gromadzi wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne, stosuje ze zrozumieniem związki frazeologiczne, przysłowia i powiedzenia • uczestniczy w rozmowach na różne tematy • uświadamia sobie rolę rodziny w życiu każdego człowieka • dostrzega wpływ tradycji i zwyczajów w umacnianiu więzi rodzinnych • rozwija swoje poczucie przynależności do społeczności klasowej, szkolnej, lokalnej i narodowej • kształci wrażliwość na piękno otaczającej przyrody i potrzebę dbania o ochronę środowiska

Interpretowanie i wartościowanie

Punkt podstawy	Umiejętności z podstawy programowej Uczeń*:*	Szczegółowe osiągnięcia ucznia Uczeń:
II.3.1)	*odbiera teksty kultury na poziomie dosłownym i przenośnym*	• odczytuje znaczenie symboliczne i przenośne tekstów kultury
II.3.2)	*objaśnia morał bajki oraz samodzielnie formułuje przesłanie baśni*	• interpretuje morał bajki, np. za pomocą przysłów • ilustruje morał bajki przykładami z życia • formułuje pouczenie wynikające z baśni • wskazuje w baśni kontrast (np. dobro – zło, sprawiedliwość – niesprawiedliwość)
II.4	*odczytuje wartości pozytywne i ich przeciwieństwa wpisane w teksty kultury (np. przyjaźń – wrogość, miłość – nienawiść, prawda – kłamstwo, wierność – zdrada)*	• dostrzega i rozumie uniwersalne wartości zawarte w dziełach literackich • dostrzega w tekstach kultury problemy moralne i społeczne • zwraca uwagę na potrzeby innych ludzi, kształcenie postaw altruistycznych • uświadamia sobie, że w życiu istnieją dobra nie tylko osobiste, lecz także wspólne • prezentuje postawy ludzi bezinteresownie działających dla dobra innych • ukazuje przykłady prawdziwej przyjaźni w literaturze i w życiu • ma świadomość, że istnieje związek między wolnością a odpowiedzialnością • szanuje przekonania innych, jest odpowiedzialny za swoje postępowanie

Mówienie i pisanie

Punkt podstawy	Umiejętności z podstawy programowej Uczeń*:*	Szczegółowe osiągnięcia ucznia Uczeń:
III.1.1	*tworzy spójne teksty na tematy poruszane na*	• zamyka myśl w obrębie zdania • buduje wypowiedzenia pojedyncze i złożone
	zajęciach – związane z otaczającą rzeczywistością i poznanymi tekstami kultury	• tworzy poprawne związki wyrazowe • eliminuje powtórzenia, stosując zwroty synonimiczne • buduje spójną wypowiedź świadczącą o logicznym toku myślenia (rozumowanie, wnioskowanie, uogólnianie) • redaguje wypowiedź na podstawie własnych doświadczeń i poznanych lektur • opowiada o sobie i swojej rodzinie, szkole, miejscowości, zdarzeniach z codziennego życia, hobby, zainteresowaniach • opowiada o przeczytanych książkach, obejrzanych filmach, przedstawieniach teatralnych i programach telewizyjnych • dostrzega różnego rodzaju związki i zależności (przyczynowo-skutkowe, czasowe, przestrzenne) i odpowiednio je przedstawia w wypowiedzi • stosuje wyrazy bliskoznaczne, związki frazeologiczne, zdania pojedyncze i złożone, równoważniki zdań w celu urozmaicenia wypowiedzi

III.1.2)	*dostosowuje sposób wyrażania się do oficjalnej i nieoficjalnej sytuacji komunikacyjnej oraz do zamierzonego celu*	• rozróżnia oficjalne i nieoficjalne sytuacje mówienia i odpowiednio reaguje na nie językowo • sprawnie komunikuje się w sytuacjach codziennych • przedstawia się w sposób oficjalny i nieoficjalny • redaguje wypowiedź zgodnie z celem i intencją • buduje pytanie, odpowiedź, rozkaz, prośbę • formułuje wypowiedź ze świadomością celu: potwierdza i zaprzecza, poleca i prosi, przyrzeka i obiecuje, zachęca i zniechęca, zaprasza, przeprasza, współczuje, żartuje, odmawia, wyraża wątpliwość, informuje i komentuje • przygotowuje i wypowiada prosty tekst o charakterze instruktażowym • stosuje zwroty grzecznościowe, uprzejmie wita się i żegna • używa zwrotów pozwalających na nawiązanie kontaktu z rozmówcą i dostosowanych do sytuacji • zabiera głos w dyskusji i kulturalnie przemawia na forum klasy
III.1.3)	*formułuje pytania*	• układa pytania

	do tekstu	• zadaje pytanie z precyzją znaczeniową • stawia rzeczowe pytania do tekstu, stosując gwiazdę pytań (*kto?*, *co?*, *gdzie?*, *kiedy?*, *dlaczego?*) • zadaje ciąg pytań do konkretnego tekstu
III.1.4)	*świadomie posługuje się różnymi formami językowymi oraz (w wypowiedzi ustnej) mimiką, gestykulacją, postawą ciała*	• potrafi skupić uwagę na swojej wypowiedzi poprzez dobór odpowiedniego słownictwa, postawę, mimikę, gesty • wyraża zrozumienie słuchanej wypowiedzi za pomocą gestu i mimiki • rozumie znaczenie podstawowych gestów

III.1.5)	*tworzy wypowiedzi pisemne w następujących formach gatunkowych: opowiadanie z dialogiem (twórcze i odtwórcze), pamiętnik i dziennik (pisane z perspektywy bohatera literackiego lub własnej), list oficjalny, proste sprawozdanie (np. z wycieczki, z wydarzeń sportowych), opis postaci, przedmiotu, krajobrazu, ogłoszenie, zaproszenie, prosta notatka*	• opowiada przebieg wydarzeń, stosując narrację w 1. os. lp. lub w 3. os. lp., układ chronologiczny oraz słownictwo określające następstwo czasowe • redaguje opowiadanie twórcze i odtwórcze • konstruuje dialog odzwierciedlający typową dla ucznia sytuację komunikacyjną związaną z otaczającą rzeczywistością • przekształca dialog w tekst ciągły i tekst ciągły w dialog • poprawnie zapisuje dialog i włącza go w spójny tekst (opowiadanie) • stosuje wyrazy bliskoznaczne typu *powiedział*, *rzekł*, *oznajmił*, *wyznał* • tworzy pamiętnik (także w formie dziennika internetowego), w którym opisuje zdarzenia i otaczającą rzeczywistość • tworzy pamiętnik (dziennik), wcielając się w postać bohatera literackiego • redaguje list wyrażający określone intencje • stosuje zwroty grzecznościowe z zachowaniem właściwej pisowni • opisuje postaci rzeczywiste i literackie, przedmioty, krajobrazy i dzieła sztuki z wykorzystaniem słownictwa charakterystycznego dla tej formy wypowiedzi, np. przymiotników określających wygląd, wielkość, kształt,

		barwę itp. • używa wyrażeń wskazujących stosunki przestrzenne • zdaje relacje z wydarzeń, których był świadkiem lub uczestnikiem • oddaje sprawozdawczy charakter wypowiedzi, podając informacje o miejscu, czasie, osobach i przebiegu wydarzeń • tworzy zaproszenie na uroczystości rodzinne, klasowe, szkolne • tworzy zawiadomienie o wskazanych uroczystościach • redaguje notatki w różnej formie (w punktach, w formie wypowiedzi ciągłej, mapy mentalnej, tabeli, schematu) • redaguje tekst życzeń i pozdrowień na kartce pocztowej • redaguje ogłoszenie • składa pisemne gratulacje • sporządza proste przepisy i instrukcje
III.1.6)	*stosuje w wypowiedzi pisemnej odpowiednią kompozycję i układ graficzny zgodny z wymogami danej formy gatunkowej (w tym wydziela akapity)*	• redaguje zaproszenie i ogłoszenie oraz nadaje im odpowiednią formę graficzną • komponuje dłuższą wypowiedź o trójdzielnej budowie • stosuje i wyodrębnia akapity • zaczyna od akapitu nową myśl • umiejętnie rozmieszcza tekst • poprawnie zapisuje daty
III.1.7)	*sporządza plan odtwórczy wypowiedzi (ramowy i szczegółowy)*	• tworzy plan ramowy (wypowiedzi własnej i utworu) w formie zdań oznajmujących lub równoważników • stosuje właściwe wyróżnienia w tekście • wykorzystuje plan do skomponowania wypowiedzi • opowiada przebieg wydarzeń według planu

III.1.8)	*uczestnicząc w rozmowie, słucha z uwagą wypowiedzi innych, mówi na temat; prezentuje własne zdanie i uzasadnia je*	• kulturalnie słucha wypowiedzi innych • rozwija umiejętność aktywnego słuchania • aktywnie uczestniczy w dialogu • logicznie prezentuje własne argumenty • uzasadnia swoje stanowisko • buduje wypowiedź w celu przekonania rozmówcy do
		swojego zdania • broni własnego zdania, podając odpowiednie argumenty • wyraża swój punkt widzenia jasno i przekonująco
III.1.10)	*recytuje teksty poetyckie oraz fragmenty prozy, podejmując próbę ich głosowej interpretacji*	• rozwija umiejętność czystej, poprawnej wymowy oraz właściwej modulacji głosu • oddaje barwą i siłą głosu tempo i charakter tekstu • deklamuje utwory z odpowiednim natężeniem głosu i odpowiednią dykcją • poprawnie artykułuje głoski • uwydatnia sens wygłaszanego tekstu • wyraża uczucia i stany emocjonalne poprzez gesty, ruch, mimikę • krytycznie ocenia własną recytację • występuje w przedstawieniu, wygłaszając tekst z pamięci

Świadomość językowa

Punkt podstawy	**Umiejętności z podstawy programowej Uczeń*:***	**Szczegółowe osiągnięcia ucznia Uczeń:**
I.3.1)	*rozpoznaje podstawowe funkcje składniowe wyrazów użytych w wypowiedziach (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik)*	• dostrzega i rozumie funkcje głównych części zdania (podmiot i orzeczenie) • wskazuje dopełnienie, przydawkę i okolicznik w zdaniu pojedynczym • rozwija zdanie, stosując określenia podmiotu i orzeczenia • buduje poprawne związki składniowe

I.3.2)	*rozpoznaje w tekście zdania pojedyncze nierozwinięte i rozwinięte, pojedyncze i złożone (współrzędnie i podrzędnie), równoważniki zdań – i rozumie ich funkcje*	• rozpoznaje i buduje zdania pojedyncze nierozwinięte i rozwinięte • odróżnia zdania złożone współrzędnie od zdań podrzędnie złożonych • rozróżnia zdania i równoważniki zdań
I.3.3)	*rozpoznaje w wypowiedziach*	• odróżnia rzeczowniki, nazywa osoby, rośliny, zwierzęta, zjawiska przyrody, nazwy czynności

	podstawowe części mowy (rzeczownik, czasownik, przymiotnik, przysłówek, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik) i wskazuje różnice między nimi	• tworzy rzeczowniki nazywające czynności i cechy • rozróżnia rzeczowniki własne i pospolite • stosuje przymiotniki jako określenia rzeczownika • nazywa czynności i stany za pomocą czasowników • określa czasownik przysłówkiem • posługuje się liczebnikiem jako określeniem rzeczownika • określa liczbę i kolejność • poprawnie zapisuje i odczytuje liczebniki główne i porządkowe • wskazuje liczebniki w zdaniach i nazywa je • używa liczebników zbiorowych • tworzy poprawne wyrażenia przyimkowe • za pomocą przyimków określa położenie przedmiotów • zastępuje różne części mowy odpowiednimi zaimkami • stosuje zaimki w różnych funkcjach, np. przy tworzeniu zdań pytających • poprawnie stosuje akcentowane i nieakcentowane formy zaimków • stosuje różne spójniki przy konstruowaniu zdań pojedynczych i złożonych

I.3.4)	*rozpoznaje w tekście formy przypadków, liczb, osób, czasów i rodzajów gramatycznych – rozumie ich funkcje w wypowiedzi*	• odmieniając rzeczowniki przez przypadki i liczby, oddziela końcówkę od tematu • rozróżnia formy czasu teraźniejszego, przeszłego i przyszłego • poprawnie akcentuje czasowniki • odróżnia formę osobową od bezokolicznika • używa odpowiednich form fleksyjnych rzeczowników, czasowników, przymiotników, liczebników i zaimków • poprawnie zapisuje daty
III.2.1)	*rozróżnia i poprawnie zapisuje zdania oznajmujące, pytające i rozkazujące*	• stosuje w wypowiedzi różne rodzaje zdań • poprawia podstawowe błędy składniowe
III.2.2)	*przekształca zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, a także zdania w równoważniki zdań i odwrotnie – odpowiednio do przyjętego celu*	• odróżnia równoważniki zdań od zdań • odróżnia zdania pojedyncze od zdań złożonych • przekształca zdania pojedyncze w złożone • tworzy zdania złożone ze zdań pojedynczych • buduje zdania złożone podrzędnie i współrzędnie
III.2.3)	*stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych*	• poprawnie odmienia rzeczowniki i przymiotniki przez przypadki i liczby (zarówno regularne, jak i nieregularne typu *przyjaciel*, *ręka*) • używa poprawnych form przymiotnika (przypadek, liczba, rodzaj) w związku z rzeczownikiem • tworzy poprawne formy czasu przeszłego w różnych rodzajach
III.2.4)	*poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki i używa ich we właściwych kontekstach*	• stosuje odpowiednie stopnie przymiotnika i przysłówka • poprawnie tworzy stopień wyższy i najwyższy przymiotnika i przysłówka

Poprawność ortograficzna i interpunkcyjna

Punkt podstawy	Umiejętności z podstawy programowej Uczeń*:*	Szczegółowe osiągnięcia ucznia Uczeń:
III.2.5)	*pisze poprawnie pod względem ortograficznym, w tym w razie potrzeby wykorzystuje wiedzę o:* *a) wymianie głosek w wyrazach pokrewnych oraz w tematach fleksyjnych wyrazów odmiennych,* *b) różnicach w wymowie i pisowni samogłosek ustnych i nosowych,*	• pisze poprawnie wyrazy z *u*, *ó*, *ż*, *rz*, *h*, *ch*, stosując w praktyce poznane reguły ortograficzne (wymiana głosek w wyrazach pokrewnych i innych formach, zapis *rz* po spółgłoskach itp.) • dostrzega różnicę między wymową a zapisem samogłosek nosowych oraz wymową a zapisem spółgłosek dźwięcznych • rozpoczyna zdania wielką literą • stosuje wielką literę w zapisie nazw części świata, krajów, miast i ich mieszkańców, a także w tytułach utworów i czasopism • bezbłędnie zapisuje bezokoliczniki o trudnych zakończeniach oraz czasowniki w czasie przeszłym
	spółgłosek twardych i miękkich, dźwięcznych i bezdźwięcznych, *c) zapisie „nie” z rzeczownikami, przymiotnikami i czasownikami* *d) sposobach pisania nazw własnych i nazw pospolitych*	• pisze poprawnie (łącznie lub rozdzielnie) rzeczowniki, czasowniki, przymiotniki i przysłówki z przeczeniem *nie* • poprawnie zapisuje cząstki *-bym*, *-byś*, *-by* z różnymi częściami mowy • prawidłowo zapisuje wyraz, w którym dochodzi do ubezdźwięcznienia, korzystając z jego form fleksyjnych • świadomie używa *-om*, *-em*, *-on*, *-en* w wyrazach obcego pochodzenia • umie zapisać w dopełniaczu rzeczowniki zakończone na *-ia* i *-ja*

III.2.6)	*poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, cudzysłowu, dwukropka, nawiasu, znaku wykrzyknika*	• kończy zdanie kropką, znakiem zapytania lub wykrzyknikiem w zależności od intencji • rozdziela przecinkami jednorodne części wypowiedzi • rozdziela przecinkami zdania złożone • stawia przecinek przed odpowiednim spójnikiem • używa myślnika przy zapisie dialogu • stawia dwukropek przed wyliczeniem • wprowadza cytat do tekstu, stosując dwukropek i cudzysłów

Samokształcenie i docieranie do informacji

Punkt podstawy	**Umiejętności z podstawy programowej Uczeń*:***	**Szczegółowe osiągnięcia ucznia Uczeń:**
I.2	*korzysta z informacji zawartych w encyklopedii, słowniku ortograficznym, słowniku języka polskiego (małym lub podręcznym), słowniku wyrazów bliskoznacznych*	• korzysta z biblioteki szkolnej i publicznej • zna układ książki (strona tytułowa, spis treści, tytuły rozdziałów) • korzysta z katalogu rzeczowego i alfabetycznego • korzysta ze słownika języka polskiego i ortograficznego jako źródła poprawnościowego • wyjaśnia znaczenie niezrozumiałego wyrazu, korzystając ze słownika • wyszukuje zasady pisowni dotyczące popełnionego błędu

		• korzysta z encyklopedii jako podstawowego źródła wiedzy • wybiera właściwy tom encyklopedii w celu odszukania hasła • zastępuje wyrazy ich synonimami, korzystając ze słownika wyrazów bliskoznacznych • gromadzi, selekcjonuje i przetwarza informacje z różnych źródeł • zna podstawowe techniki uczenia się • świadomie korzysta z zasobów internetu i innych mediów, dokonuje ich krytycznej oceny • samodzielnie analizuje ofertę mediów i dokonuje wyborów korzystnych z punktu widzenia własnego rozwoju • określa kryteria wartościowych programów • kształci zmysł estetyczny, umiejętność wyboru najbardziej wartościowych programów • wskazuje przykłady wpływu mediów na obyczaje i zachowania ludzi • ocenia media pod kątem nośnika wzorców osobowych • zna proste sposoby manipulacji materiałem prasowym i telewizyjnym • wybiera informacje związane z określonym tematem • opracowuje zagadnienie na podstawie różnych źródeł • ocenia wiarygodność źródła • wykorzystuje zdobytą wiedzę i umiejętności w praktyce (w życiu codziennym)

Teksty kultury

(nie mniej niż 4 pozycje książkowe w roku szkolnym poznawane w całości oraz wybrane przez nauczyciela teksty o mniejszej objętości; nauczyciel może poniższe teksty kultury omawiać dowolnie w klasach IV-VI – podany podział jest jedynie sugestią)

Klasa IV

1. Jan Brzechwa, *Akademia pana Kleksa*
2. Carlo Collodi, *Pinokio*
3. Roald Dahl, *Charlie i fabryka czekolady*
4. Clive Staples Lewis, *Lew, Czarownica i stara szafa*
5. Astrid Lindgren, *Bracia Lwie Serce*
6. Joanna Olech, *Dynastia Miziołków*
7. René Goscinny, Jean-Jacques Sempé, *Mikołajek* (wybór opowiadań z dowolnego tomu)
8. wybór baśni (np. Marta Berowska, *Szklana góra*; Maria Niklewiczowa, *Dlaczego woda morska jest słona?*)
9. wybór kolęd (np. Krzysztof Dzikowski, *Dzień jeden w roku*)
10. wybór pieśni patriotycznych (np. Józef Wybicki, *Pieśń Legionów Polskich we Włoszech*; *Mazurek Dąbrowskiego*)
11. wybór poezji, w tym utwory dla dzieci i młodzieży (np. Joanna Papuzińska, *Koniec lata*; Julian Tuwim, *Spóźniony słowik*; Ludwik Jerzy Kern, *Choinka*; Anna Kamieńska, *Babcia*; Jan Twardowski, *W klasie*; Konstanty Ildefons Gałczyński, *Kronika olsztyńska, część XIX*)
12. wybrane programy telewizyjne, artykuły z czasopism i internetu (np. fragment artykułu *Pogadajmy o czatach* z „Victora Juniora", fragment opowiadania *Najlepszy program* ze „Świerszczyka")
13. film i widowisko teatralne z repertuaru dziecięcego (np. Wanda Chotomska, *Kopciuszek*)

Klasa V

1. Ferenc Molnár, *Chłopcy z Placu Broni*
2. Joanna Onichimowska – wybrana powieść (np. *Duch starej kamienicy*, *Daleki rejs*)
3. Lucy Maud Montgomery, *Ania z Zielonego Wzgórza*
4. Henryk Sienkiewicz, *W pustyni i w puszczy*
5. Alfred Szklarski – wybrana powieść (np. *Tomek w krainie kangurów*)
6. Dorota Terakowska, *Władca Lewawu*

7. Mark Twain, *Przygody Tomka Sawyera*
8. Moony Witcher, *Dziewczynka z Szóstego Księżyca*
9. Juliusz Verne, *W 80 dni dookoła świata*
10. wybór mitów greckich i legend (np. Jan Parandowski, *Stworzenie świata*; Wanda Markowska, *Mit o Syzyfie*; Nikos Chadzinikolau, *Prometeusz*)
11. wybór kolęd (np. Joseph Mohr, *Cicha noc*)
12. wybór pieśni patriotycznych (np. Stanisław Ryszard Dobrowolski, *Być może*; Marek Gaszyński, Czesław Niemen, *Sen o Warszawie*)
13. wybór poezji, w tym utwory dla dzieci i młodzieży (np. Stanisław Grochowiak, *Na słotę*; Urszula Kozioł, *Pożegnanie z dziadziem*; Joanna Kulmowa, *Marzenia*; Kazimierz Wierzyński, *Zapach*; Czesław Miłosz, *Ojciec w bibliotece*)
14. film i widowisko teatralne z repertuaru dziecięcego
15. wybrane programy telewizyjne, artykuły z czasopism i internetu (np. fragment artykułu Leona Szkutnika *Jak nauczyć się obcego języka?* z „Wiedzy i Życia", fragment artykułu *Mówi Brajan, pali się u mnie…* z „Dziennika Łódzkiego")

Klasa VI

1. Frances Hodgson Burnett, *Tajemniczy ogród*
2. Antonina Domańska, *Historia żółtej ciżemki*
3. Irena Jurgielewiczowa, *Ten obcy*
4. Stanisław Lem, *Bajki robotów*
5. Kornel Makuszyński, *Szatan z siódmej klasy*
6. Aleksander Minkowski, *Dolina Światła*
7. Edmund Niziurski – wybrana powieść (np. *Niewiarygodne przygody Marka Piegusa*, *Sposób na Alcybiadesa*)
8. John Ronald Reuel Tolkien, *Hobbit, czyli tam i z powrotem*
9. wybór kolęd (np. Franciszek Karpiński, *Bóg się rodzi*)
10. wybór pieśni patriotycznych (np. Konstanty Ildefons Gałczyński, *Pieśń o żołnierzach w Westerplatte*; Rajnold Suchodolski, *Mazurek 3 maja*)

Kryteria na poszczególne oceny

Ocena końcowa jest wypadkową ocen cząstkowych, które uczeń otrzyma w ciągu roku szkolnego.

Hierarchia ważności ocen:

1. Prace klasowe
2. Ocenianie bieżące: praca na lekcji, kartkówki, odpowiedzi ustne
3. Pozostałe: zadania domowe, recytacja, udział w konkursach, projektach, przedstawieniach.

Ocena celująca Uczeń:

- opanował wiadomości i umiejętności zapisane w podstawie programowej oraz przewidziane w programie nauczania w danym roku szkolnym na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:
- samodzielnie rozwiązuje problemy i ćwiczenia o dużym stopniu trudności,
- czyta ze zrozumieniem teksty kultury przewidziane w programie, potrafi analizować i interpretować je w sposób pogłębiony i wnikliwy, posługując się terminologią z podstawy programowej,
- posługuje się bogatym i różnorodnym słownictwem oraz poprawnym językiem zarówno w mowie, jak i w piśmie,
- aktywnie uczestniczy w lekcjach i zajęciach pozalekcyjnych,
- z powodzeniem bierze udział w konkursach tematycznie związanych z językiem polskim,
- tworzy wypowiedzi pisemne zgodnie z wyznacznikami gatunkowymi, poprawne pod względem kompozycji, spójności wypowiedzi, językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym,
- odznacza się samodzielnością i dojrzałością sądów,
- wzorowo wykonuje prace domowe i zadania dodatkowe,
- współpracuje w zespole, często odgrywając rolę lidera,
- wykorzystuje wiedzę, umiejętności i zdolności twórcze (kreatywność) przy odbiorze i analizie tekstów oraz tworzeniu wypowiedzi.

Ocena bardzo dobra Uczeń:

- opanował wiadomości i umiejętności zapisane w podstawie programowej oraz przewidziane w programie nauczania w danym roku szkolnym na ocenę bardzo dobrą,
- samodzielnie rozwiązuje problemy i ćwiczenia o znacznym stopniu trudności,

- czyta ze zrozumieniem teksty kultury przewidziane w programie, potrafi analizować je samodzielnie, podejmuje próby interpretacji,
- posługuje się bogatym słownictwem i poprawnym językiem zarówno w mowie, jak i w piśmie,
- aktywnie uczestniczy w lekcjach i zajęciach pozalekcyjnych,
- bierze udział w konkursach tematycznie związanych z językiem polskim,
- tworzy wypowiedzi pisemne zgodnie z wyznacznikami gatunkowymi, w większości poprawne pod względem kompozycji, spójności wypowiedzi, językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym,
- aktywnie uczestniczy w lekcjach,
- wykonuje prace domowe, często angażuje się w zadania dodatkowe.

Ocena dobra Uczeń:

- opanował wiadomości i umiejętności zapisane w podstawie programowej oraz przewidziane w programie nauczania w danym roku szkolnym na ocenę dobrą,
- samodzielnie rozwiązuje zadania o niewielkim lub średnim stopniu trudności, a z pomocą nauczyciela – trudne,
- czyta ze zrozumieniem teksty kultury przewidziane w programie, samodzielnie odnajduje w nich informacje,
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych popełnia niewiele błędów językowych, ortograficznych i stylistycznych,
- bierze czynny udział w lekcji,
- wykonuje prace domowe, czasem także nieobowiązkowe.

Ocena dostateczna Uczeń:

- opanował wiadomości i umiejętności zapisane w podstawie programowej oraz przewidziane w programie nauczania w danym roku szkolnym na ocenę dostateczną,
- samodzielnie wykonuje tylko zadania łatwe; trudniejsze problemy i ćwiczenia rozwiązuje przy pomocy nauczyciela,
- odnajduje w tekście informacje podane wprost, rozumie dosłowne znaczenie większości wyrazów w tekstach dostosowanych do poziomu edukacyjnego,
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych popełnia błędy językowe, ortograficzne i stylistyczne; wypowiedzi cechuje ubogie słownictwo,

- wypowiada się krótko, ale wypowiedź jest na ogół uporządkowana,
- niekiedy popełnia rażące błędy językowe zakłócające komunikację,
- rzadko aktywnie uczestniczy w lekcjach,
- wykonuje obowiązkowe prace domowe, ale popełnia w nich błędy.

Ocena dopuszczająca Uczeń:

- opanował wiadomości i umiejętności zapisane w podstawie programowej oraz przewidziane w programie nauczania w danym roku szkolnym na ocenę dopuszczającą,
- większość zadań, nawet bardzo łatwych, wykonuje jedynie przy pomocy nauczyciela,
- czyta niezbyt płynnie, niewłaściwie akcentuje wyrazy, nie stosuje odpowiedniej intonacji,
- ma problemy z czytaniem tekstów kultury, ale podejmuje próby ich odbioru,
- nie potrafi samodzielnie analizować i interpretować tekstów,
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych popełnia rażące błędy utrudniające komunikację, ma ubogie słownictwo i trudności z formułowaniem nawet prostych zdań,
- nie jest aktywny na lekcjach, ale wykazuje chęć do pracy, stara się wykonywać polecenia nauczyciela,
- pracuje niesystematycznie, wymaga stałej zachęty do pracy,
- często nie potrafi samodzielnie wykonać pracy domowej, ale podejmuje próby.

Ocena niedostateczna Uczeń:

- nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych na ocenę dopuszczającą, ma bardzo duże braki w wiedzy i umiejętnościach z zakresu podstawy programowej,
- ma kłopoty z techniką czytania,
- nie odnajduje w tekście informacji podanych wprost, nie rozumie dosłownego znaczenia wielu wyrazów w tekstach dostosowanych do poziomu edukacyjnego,
- nie wykonuje zadań ani poleceń nauczyciela,
- wykazuje się niechęcią do nauki,
- zaniedbuje wykonywanie prac domowych,
- nie angażuje się w pracę grupy.